

NAGY Janka Teodóra
Kutatásvezető, egyetemi tanár
PTE KPVK

DOI: 10.15170/DIKE.2019.03.01.12

A jogtörténet új forrásairól A Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Digitális Adattár (DDFL)¹

A tudományközi kutatások folytatására alakult meg 2011-ben Szekszárdon a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport a PTE Illyés Gyula (jelenleg Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési) Kar, a PTE Állam- és Jogtudományi Kar Jogtörténet Tanszéke és a PTE ÁJK „A magyar jogrendszer megújítása a jogállamiság és az európai integráció jegyében” Doktori programja, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék támogatásával. A Kutatócsoport célja tagjai kutatási eredményeinek szakmai előadások és tanulmányok formájában történő ismertetése, a hazai és nemzetközi egyetemi és intézményi kapcsolatok erősítése, a kutatóvá formálódás, nevelődés segítése, a terület iránt érdeklődő doktoranduszok, fiatal kutatók támogatása. Küldetésnyilatkozatában is vállalt feladatai megvalósítását 2013-tól a pályázati időszakban egy OTKA-kutatási projekt is támogatta.

A 2013. október 1. és 2018. szeptember 30. között megvalósult pályázat legfontosabb célja a jogtörténeti kutatások új, vagy eddig kevésbé ismert, illetve nehezen hozzáférhető forráscsoportokkal történő gazdagítása volt. A kihívást az jelentette, hogy mindezt a 21. század kutatói igényeinek megfelelő elvárásokhoz kellett igazítani. Innovatív módon élve a digitalizálás lehetőségeivel, a szakmaiság és a széles körű hozzáférés biztosításával teremtettük meg a legoptimálisabb forráshasználat lehetőségét a jogtörténet és a kapcsolódó interdiszciplináris kutatási területek (pl. jogi kultúrtörténet, jogi néprajz, történettudomány) akár eltérő nemzedékekhez tartozó kutatói számára egy modellértékű Digitális Adattár (DDFL) kialakításával (www.jogineprajz.hu). Ehhez szükséges volt a jogtörténeti kutatások horizontjának kiszélesítése (elsősorban a jogi kultúrtörténet, jogi néprajz, történettudomány, néprajz és szociológia metszetében), amely nem valósulhatott volna meg olyan, az érintett kutatási területeken már tapasztalattal és elismertséggel rendelkező kutatók nélkül, akik vállalták az új szemléletű, komplex megközelítést, s ennek tükrében a kutatás izgalmas, de mindenképpen új kihívásait.

A jogtudomány, a jogtörténet kiváló művelői közül *Dr. Homoki-Nagy Mária* PhD (jogtörténész, tanszékvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK, Szeged) és *Dr. Kajtár István* DSc. (jogtörténész, prof. emeritus, PTE ÁJK, Pécs) vált a tudományos műhely tagjává. A történészeket *Bánkiné Dr. Molnár Erzsébet* DSc. (történész, ny. múzeumigazgató, Kiskunfélegyháza) képviselte, a néprajzot, a jogtudományt és a szociológiát fiatal kutatóként *Dr. Bognár Szabina* PhD (néprajzkutató,

¹ OTKA K 109191 sz. projekt.

jogász, szociológus, tudományos munkatárs, MTA BTK Néprajztudományi Intézet, Budapest). A kutatásvezetői feladatokat *Dr. Nagy Janka Teodóra* PhD (jogtörténész, néprajzkutató, tanszékvezető egyetemi tanár, PTE KPVK, Szekszárd) látta el. Az OTKA-kutatócsoport kutatási asszisztense *Szabó Ernő* (közgazdász, ókortörténész) PhD-hallgató/doktorjelölt lett. Az OTKA-kutatócsoport munkájának folyamatosan részesei, segítői voltak a PTE KPVK szakkollégiumának hallgatói is (*Bíró Dóra Eszter, Gáspár Csilla Noémi és Molnár Viktória*).

Az a körülmény, hogy az OTKA-kutatócsoport kutatói valamennyien egyben a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoportnak is tagjai voltak, a szoros együttműködés során nagymértékben elősegítette a pályázat benyújtásakor megfogalmazott célok megvalósítását – különös tekintettel a témában folyó alapkutatások szakmai háttérének biztosítására. A pályázati időszakban megvalósult konferenciák, szakmai műhelybeszélgetések, megjelent kiadványok a Kutatócsoport ismertségéhez és „intézményesüléséhez”, a hazai és nemzetközi tudományos életbe történő beágyazódásához is hozzájárultak.

A kutatómunka négy évét a folyamatosság, a kutatócsoport tagjai, illetve a tudományterületek közötti szinergia megerősödése jellemezte. A kutatók forráskutatást végeztek nemzetközi és hazai levéltárakban, könyvtárakban, forrásfeltárást egyházi, községi és családi levéltárakban. Ennek eredményeként az OTKA-kutatás során a vállaltakat többszörösen meghaladó terjedelmű (554 ív – 8.875 oldal) digitalizált forrás került elhelyezésre az Adattárban. Az ugyancsak az Adattárban elhelyezett, a PTE Tudásközpont által kifejlesztett, a KPVK Könyvtára által kezelt, a továbbiakban is folyamatosan bővülő magyar és angol nyelvű bibliográfiakeresőben a pályázat lezárásakor 313 jogi kultúrtörténeti, jogi néprajzi publikáció szerepelt.

A terepkutatások során a Tolna megyei Bölcskén (2015. július 6–10.) elsősorban jogismereti, joghatékonysági, társadalomnéprajzi és társadalomismereti vizsgálatokat végeztünk, amely során megállapításra került, hogy a kisközösség tagjainak mindennapi életét a célszerűség jegyében szabályozó saját közösségi normák, szabályok sajnos már rendkívül hiányosak és töredezettek voltak. Makón és Szentesen (2016. július 4–8.) a levéltári források adataihoz kapcsolódóan a jogismeret- és jogtudatvizsgálatok körében elsősorban az öröklési és végrendelezési szokások változásait kutattuk. A terepkutatások eredményei – éppen úgy, ahogyan az elkészült interjúk adatai – forráselemzésekben, konferenciaelőadásokban, illetve a pályázat során publikált átfogó és összegző tanulmányokban meg is jelentek.

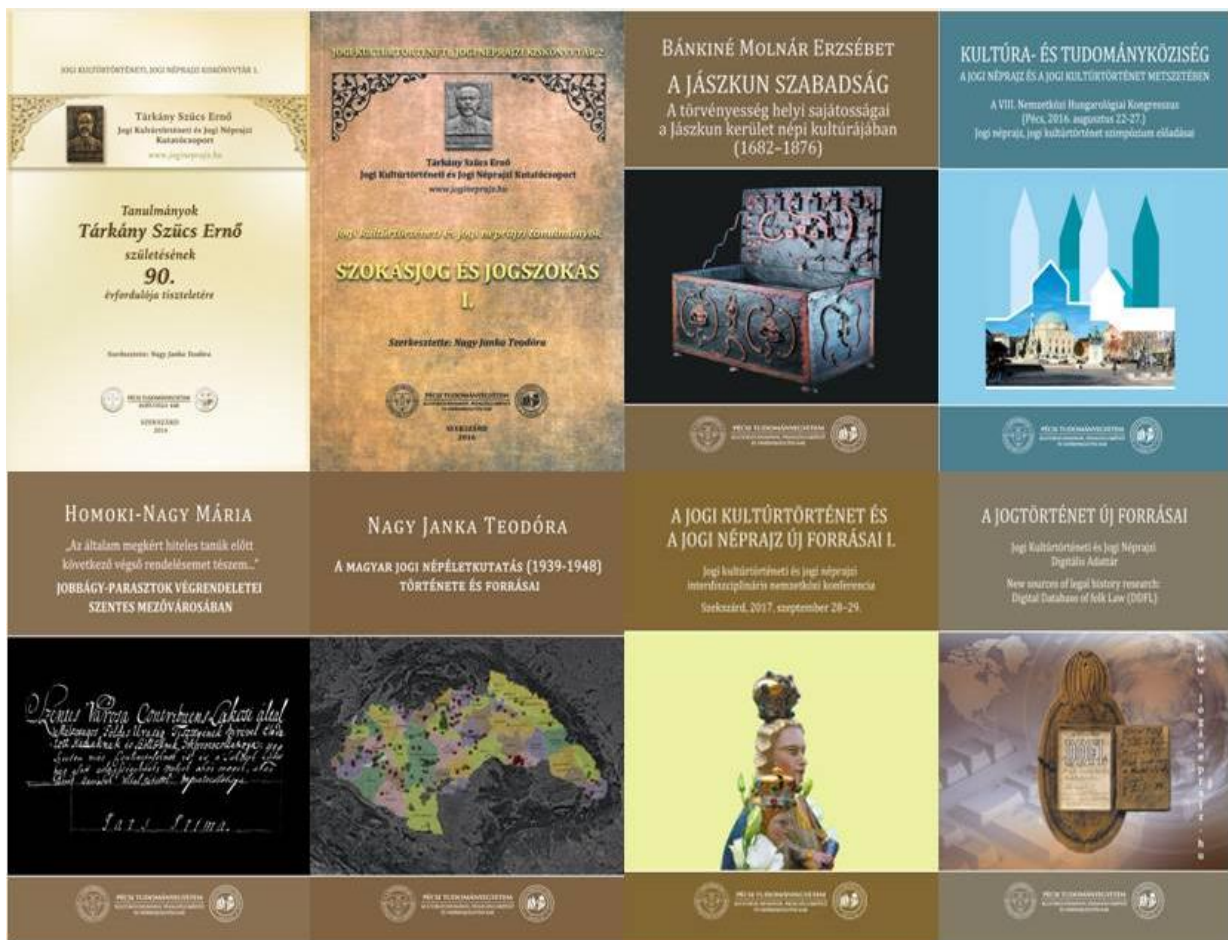
Kialakításra és feltöltésre került a már említett Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Digitális Adattár (DDFL). Az Adattárban a digitalizált források és a témához kapcsolódó bibliográfia mellett kutatói életpálya ismertetések, kiadványfigyelések, recenziók is megtalálhatóak, illetve az OTKA-kutatás során végzett levéltári, könyvtári és múzeumi adattári kutatások, az ezeket kiegészítő bibliográfia- és terepkutatások eredményei (<http://jogineprajz.hu/ddfl>).

A Kutatócsoport tagjai a négy év során 22 nemzetközi és 17 hazai konferencia előadást tartottak, 22 nemzetközi konferenciaközleményt, lektorált szakfolyóiratcikket, könyvfejezetet, összességében 51 publikációt adtak le (19 a Kutatócsoport, 32 más kiadó kiadványaiban jelent meg). A vállalt 3 monográfia mellett az OTKA-kutatás időszakában megjelent a Bognár Szabina által írt, a Magyar Néprajzi Társaság által kiadott monográfia is (*Bognár Szabina: A népi jogélet kutatása Magyarországon*. Budapest: Magyar Néprajzi Társaság, 2016. (Néprajzi értekezések 5.)) Az OTKA-kutatócsoport öt tagja 75 publikációt (monográfia, konferenciaközlemény, könyvfejezet, lektorált

szakfolyóiratcikk, egyéb publikáció) írt a kutatási témában az OTKA-pályázati időszak (2013–2018) alatt. Az elkészült publikációkat a nyílt hozzáférés (Open Access) normái szerint természetesen folyamatosan térítésmentesen olvashatóvá tettük.

Az OTKA-kutatás időszakában folytatott intenzív publikációs tevékenység részeként szép számmal jelentek meg a jogi kultúrtörténethez, jogi néprajzhoz kapcsolódó tárgyú tanulmányok, amelyekről a Kutatócsoport honlapján olvasható híradás, illetve recenzió, könyvajánlás. Az OTKA-projekt és a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport kutatási eredményeinek közzétételét és szélesebb körben történő megismertetését tűzte célul a Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kiskönyvtár sorozat, amely nyolc kötetének bemutatójára és a Kutatócsoport tagjai által 2013–2018 között OTKA-támogatással megvalósuló kutatások eredményeinek ismertetésére is sor került (ELTE ÁJK, Budapest, 2018. szeptember 26. 13.30).

A Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár megjelent kötetei is jelezték a közös kutatások megtermékenyítő eredményeit, az interdiszciplináris együttműködés szemléleti többletét, modellértékű megvalósulást jelentve a tudományközi együttműködésnek:

1. kötet *Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére* (Tárkány Szücs Ernő Emléknap és Konferencia, Szekszárd, 2011. október 5.), PTE IGYK, Szekszárd, 2014.
2. kötet: *Szokásjog és jogszokás I-II. (Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi tanulmányok)* (Tárkány Szücs Ernő

jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi interdiszciplináris konferencia, Szekszárd, 2014. október 2-3.), PTE KPVK, Szekszárd, 2016.

3. kötet: *Bánkiné Molnár Erzsébet: A jászékun szabadság (A törvényesség helyi sajátosságai a Jászékun kerület népi kultúrájában 1682-1876)*. PTE KPVK, Szekszárd, 2017.

4. kötet: *Kultúra- és tudományköziség a jogi néprajz és a jogi kultúrtörténet metszetében*. (A VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Jogi néprajz, jogi kultúrtörténet szimpóziumának előadásai, Pécs, 2018. augusztus 24.), PTE KPVK, Szekszárd, 2018.

5. kötet: *Homoki-Nagy Mária: „Az általam megkért biteles tanúk előtt következő végső rendelkezésemet tészem...” Jobbágy-parasztok végrendeletei Szentés mezővárosában*. PTE KPVK, Szekszárd, 2018.

6. kötet: *Nagy Janka Teodóra: A magyar jogi népeletkutatás (1939-1948) története és forrásai*. PTE KPVK, Szekszárd, 2018.

7. kötet: *A jogi kultúrtörténet és a jogi néprajz új forrásai I-II*. (Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi interdiszciplináris nemzetközi konferencia Szekszárd, 2017. szeptember 28–29.) PTE KPVK, Szekszárd, 2018.

8. kötet: *A jogtörténet új forrásai („A jogtörténeti kutatások új forrásai: jogi kultúrtörténeti, jogi néprajzi digitális adattár” K 109191 számú OTKA kutatás zárókiadványa)*. PTE KPVK, Szekszárd, 2018.

Az OTKA-kutatási projekt megvalósításához a PTE KPVK biztosította az infrastruktúrát, a Tárkány Szücs Ernő Kutatócsoport a szakmai háttérrel és a szakmai disszeminációt a pályázati kutatási eredmények és tudományos teljesítmények hazai és nemzetközi kutatásokba történő beépülésére. A disszemináció változatos színterei (honlap és virtuális tér, nyomtatott sajtó, média, nemzetközi és hazai konferenciák, könyvbemutatók, műhelybeszélgetések, nemzetközi és hazai szakfolyóiratok, doktori iskolák) és formái (hírek, beszámolók, programtájékoztatók, nemzetközi és hazai konferenciaelőadások, konferenciaközlemények, lektorált szakfolyóiratokban tanulmányok, recenziók, médiainterjúk, doktori iskolai előadások, tudományos ismeretterjesztések) szolgálták az OTKA-pályázat kutatási eredményeinek mind szélesebb szakmai és társadalmi körben történő megismertetését.

Nemzetközi szinten az OTKA-Kutatócsoport részéről bekapcsolódtunk tudományos nemzetközi szakmai szervezetek munkájába (Commission on Legal Pluralism, International Society for Ethnology and Folklore), kutatási együttműködést kezdeményeztünk (Национальная научная библиотека РСО-Алания, Oroszország, Vlagyikavkaz, СОИГСИ, Oroszország, Vlagyikavkaz).

A Kutatócsoport kiadványai megtalálhatóak: szakmai adatbázisokban, nemzetközi könyvtárakban, egyetemeken és kutatóintézetekben (pl. Library of Congress, USA, Wasington, Bibliothek des Leopold-Wenger-Instituts für Rechtsgeschichte, Bayerische und deutsche Rechtsgeschichte der Ludwig-Maximilians-Universität München, Национальная научная библиотека РСО-Алания, Oroszország, Vlagyikavkaz, СОИГСИ, Oroszország, Vlagyikavkaz) és számos hazai könyvtárban, egyetemen, kutatóintézetben.